

5. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики. / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. – № 4. – 2006. – С. 52 – 58.
6. Лозовицький Д. С. Формування моделі управлінського обліку підприємства / Д. С. Лозовицький // Наукові записки Української академії друкарства. – 2006. – № 2 (10). – С. 52–59.
7. Нападовська Л. В. Управлінський облік : [Підруч. Для студ. вищ. навч. закл.]. – К.: Книга, 2004. – 544 с.
8. Нападовська Л. В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. В. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8–9. – С. 50–62.
9. Пушкар М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія: Монографія. / М. С. Пушкар. – Тернопіль. : Карт-бланш. – 2007. – 359 с.

*Микитюк Н. Я., к. е. н., доцент.
Тернопільський національний економічний університет*

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО МОНІТОРИНГУ

В останні роки у загальній сумі капіталу фірм зростає частка нематеріальних активів, зокрема об'єктів інтелектуальної власності. Це пояснюється активізацією інноваційної діяльності, яка характеризується науковими відкриттями, створенням нових технологій, розробкою нових видів продукції, раціоналізаторських пропозицій, що сприяє вирішенню проблеми збереження матеріальних ресурсів і ефективного управління.

Нематеріальні активи є найбільш незрозумілою і недоброякісною статтею балансу. Це пов'язано насамперед з їх нематеріальністю. Визначити вартість, термін експлуатації і отримання економічних вигод від використання того, що немає речової форми, дуже складно.

Окремі науковці ставлять під сумнів віднесення прав (права користування майном, права на комерційні позначення, права на об'єкти промислової власності, авторського та суміжного з ним права) до активів, так як вони не відповідають терміну "активи", який визначено законодавчо, а саме, що вони є ресурсами [2,221].

Категорію ресурсів найбільш повно розкрили американські вчені Кемпбелл Р. Макконелл та Стенлі Л. Брю [3,25-26]. Вони виділили такі різновиди ресурсів:

- земля – дарункові блага природи;
- реальний капітал – засоби виробництва;
- фінансовий капітал – гроші та інші монетарні активи;

- праця – усі фізичні та розумові здібності людей, які можна застосовувати у виробництві товарів та послуг;
- підприємницькі здібності – здатність підприємця брати на себе ініціативу з'єднання землі, капіталу і праці в єдиний процес виробництва, приймати основні рішення по веденню бізнесу, вводити в обороти на комерційній основі нові продукти, нові виробничі технології і навіть нові форми ведення бізнесу, йти на ризик.

Із перерахованих ресурсів до нематеріальних активів можна віднести такі: "праця" або "усі фізичні та розумові здібності людей, які можна застосовувати у виробництві товарів та послуг" і "підприємницькі здібності". Вони можуть охоплювати все – від інтелектуальної власності до вигідного лізингового контракту, – що відповідає визначенню нематеріального активу.

Використання об'єктів нематеріальних активів не завжди дає економічну вигоду у вигляді прямих грошових надходжень. Виконуючи свої функції у процесі господарської діяльності, вони опосередковано сприяють збільшенню економічних вигод. Всі "добрі наміри" керівників щодо здійснення діяльності підприємства можуть бути обірвані через відсутність ліцензії, яка засвідчувала б права підприємства на таку діяльність. Не захищеність інформації, яка представляє комерційну таємницю може привести до втрати майна підприємства, зробити його не конкурентоздатним. У більшості випадків нематеріальні активи – це вкладення в об'єкти промислового призначення: купівля ліцензій на використання технологій виготовлення продукції, витрати на надання технічної допомоги й інженерних послуг з проектування і розташування виробничих потужностей, організації управління технологічними процесами, збуту й обслуговування ліцензованих виробів. Ефективність цих вкладень визначається через прибутковість виробництва.

Значимість нематеріальних активів можна оцінити лише експертним шляхом. Важливим критерієм визнання об'єкта нематеріальним активом є можливість їх достовірної оцінки. При формуванні оцінки створених на підприємстві об'єктів нематеріальних активів необхідно врахувати витрати на їх створення і юридичне оформлення. Придбані права мають зараховуватися на баланс підприємства за первісною вартістю, формування якої залежить від способу їх надходження, а також витрат на юридичне оформлення права власності.

Усунення критерію, який би визначав термін експлуатації об'єктів, що зараховуються до складу нематеріальних активів, яке відбулося внаслідок внесення змін до П(С)БО 8, дасть можливість збільшити капіталізацію витрат на створення і придбання цих активів.

Зростання нематеріальних активів приводить до зменшення величини оборотного капіталу. В результаті погіршуються показники забезпеченості підприємства власними обіговими коштами, що спричиняє труднощі у фінансуванні поточної операційної діяльності підприємства. Недостачу фі-

нансових ресурсів підприємства покривають за рахунок позичених і додатково залучених джерел.

Важливим показником, який характеризує активи є ліквідність. Вкладення капіталу в нематеріальні активи за рівнем ліквідності оцінюються як низько ліквідні. Їх реалізованість є нижчою за реалізованість основних і оборотних активів (це пояснюється властивостями, які характерні для даних об'єктів – дорожнеча, обмеження кола споживачів, недостатня права захищеність). Тому при необґрунтованому збільшенні питомої ваги нематеріальних активів у майні підприємства структура балансу погіршується, знижуються показники поточної ліквідності, зменшується фондовіддача необоротних активів і сповільнюється обіг всього капіталу.

В свою чергу ігнорування нематеріальних активів здатне "затемнити" важливу інформацію про підприємство, його діяльність і справжню вартість його активів. Збільшення вартості нематеріальних активів приводить до зростання основного капіталу, що позитивно впливає на його фінансовий стан.

Таким чином, нематеріальні активи є важливою і складною статтею балансу. Тому їх величина має бути достовірною і обґрунтованою.

Література:

1. П(С)БО8 "Нематеріальні активи";
2. Галасюк В.В. Проблемы теории принятия управленческих решений: Монография. – Днепропетровск: Новая идеология, 2002. – 304с.
3. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. В 2т.: Пер. с англ. 11-го изд. Т.1. – М.: Республика, 1992. – 399с.

Михайлишин Н.П., к.е.н, доцент

Мельник Н. Г., к. е. н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ТЕХНОЛОГІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Одним з найбільш важливих аспектів контролінгу є його практична реалізація на конкретному підприємстві. На сьогоднішній день для контролінгу склалися сприятливі умови, що демонструють його можливості в плані підвищення ефективності бізнесу і доводять потребу в ньому як власників, так і менеджменту компаній.

Контролінг не є альтернативою менеджменту, а контролери не звільняють менеджерів від виконання їх безпосередніх обов'язків. Тому ключовим питанням при впровадженні контролінгу є делегування компетенцій контролінгу від менеджера до контролера. На рис. 1 наведено чотири моделі з різним ступенем делегування компетенції контролінгу від менеджера до контролера [1].